

CADDY kompisen

BERÄTTELSEN OM EN MAN OCH HANS LEDARHUND

LARS BILLGREN

ULTIMA ESPERANZA BOOKS

Att bli med hund

Ingrid kokar gott kaffe så det är med lätt hjärta jag tackar ja när hon vill sammanföra mig med en annan av hennes kompisar.

– Gösta kan mycket om hundar. Det kan vara trevligt för dig att höra lite nu när det har blivit aktuellt.

Det ringer på dörren och det hörs ett svagt gnällande utanför. Jag sätter mig tillrätta i tvåsitssoffan. Ingrid springer till dörren och in kommer Gösta. Ett svagt ”hopp och lek” följs av ett tassande över parkettgolvet. Ljudet upphör strax bredvid mig och innan jag hinner reagera får jag en slick rakt över ansiktet.

– Nej Acke. Hallen!

Göstas röst är lågmäld och dominant. Den stora schäfern Acke steppar lydigt ut i hallen och sjunker ner på golvet med en protesterande suck. Jag är imponerad och gillar det lugna sättet.

Timmarna rinner iväg och kaffet rinner ner i magen. Hela kvällen rör sig samtalet kring ämnet hund. Det känns inte tråkigt och nyfikenheten vaknar lite försiktigt. Det här med hund är tydligen mycket mer än jag kunde drömma om. Gösta har förmågan att sälja sitt budskap och jag har lite ont i skrattnusklerna när klockan är så pass mycket att det är dags för reträtt. Den kolsvarta natten lockar inte speciellt så när Gösta erbjuder sig att köra mig hem tycker jag att han gärna får

göra det. I bilen fortsätter vi, det vill säga han, prata. Det är fortfarande intressant och jag lyssnar aktivt. Plötsligt kommer det en mening som inte handlar om djur och natur:

– Var bor du förresten?

Det är en icke oväsentlig fråga i sammanhanget. Jag undrar var vi befinner oss och får reda på att det definitivt inte är där jag hade tänkt mig! Det är väl klart att alla vet vart jag skall, när man erbjuder sig att köra mig hem. Gösta är tydligen undantaget. Jag försöker förklara var jag bor och Gösta gör helt om och kör tillbaka genom ett nattst Trelleborg. Efter diverse felkörningar och missförstånd varvar motorn ner och bilen stannar där jag hade tänkt från början. Det här första mötet är minst sagt omtumlande men klart roande och framför allt givande!

Till Sollefteå

Det stod helt klart att jag hade glömt något eftersom jag fick igen väskorna så smärtfritt. Oron ligger kvar lite omedvetet i bakskallen hela vägen från Trelleborg till Sturups flygplats. Men vad? Medicinväskan är i alla fall med! Ingrid och Gösta sitter och diskuterar flygvärdinneyrket. Är det glamouröst eller inte? Medan de diskuterar funderar jag vidare. När vi anländer tar flygplatsens atmosfär överhand och knuffar bort min oro. Har jag glömt något är det säkert inget viktigt! Vi bokar in oss och Ingrid tar farväl.

Det är andra gången jag träffar Gösta och vi står i begrepp att resa till Hundskolan i Sollefteå tillsammans. Efter bilfärden till Sturup forslades vi vidare mot den kungliga huvudkommunen i en DC9:a. Den stora sil-

verfågeln tog elegant mark på Arlanda. En biltur genom Stockholm förde oss till Bromma och en kort fikapaus i cafeterian där. Vi lämnade in vårt bagage och fick våra embarkeringskort. Vid disken frågade tjänstemannen Gösta om han där borta skulle med. Han menade mig och Gösta tyckte frågan var dumt ställd.

– Ja, klipp honom i örat och lägg honom på vagnen bland de andra kollina!

Efter en dyr kopp snabbkaffe var det dags att klättra upp i ett nytt, lite mindre, plan för att komma till Sundsvall. I det fagra Medelpad stannade vi bara ett par minuter. Ett tredje flygplan stod och väntade. Ett litet plåtskal med ett tiotal platser. Vi satte oss längst bak. Det sprakade till i högtalaren:

– Vill ni som sitter längst bak flytta fram ett par platser. Jag kan inte lyfta annars, kom det ur högtalaren och vi flyttar lite skeptiska fram ett par rader.

– Hur stora tror du att chanserna är att vi kommer fram, frågar Gösta skämtsamt. Hans undran får en av våra medpassagerare att hosta till. Sekunden efter hör man inget annat än vrålet från motorerna och vibrationerna i det bräckliga planet. Allt går emellertid lyckligt och en kvart senare landar vi i Kramfors. Nu återstår bara en halvtimmes färd med resans tredje automobil innan vi är framme i hundarnas förlovade land djupt inne i de ångermanländska skogarna.

Taxin släpper av oss vid huvudgrinden. Vi befinner oss mitt i Sverige. Det blir kolossalt tyst och fridfullt när bilen försvinner. Det är kallt och klart. Den friska luften gör nästan ont i lungorna och det tunna snötäcket framkallar ett härligt lugn. Snön känns ovan under fötterna. Det knirrar och knarrar när vi rör på

oss. Plötsligt bryts tystnaden av ett hundskall och vi påminns om varför vi befinner oss här.

Informationskurs

- Är det här Lars väskor?
- Ja, det är det.
- Bra, då tar jag hand om honom. Kom!
- Var skall jag ta vägen då?

Ledarhundskonsulenten i Sollefteå, Lars Söderberg, tror att Gösta är taxichaufför. Det är inte meningen att man har någon med sig när man som ledarhundsförar-aspirant kommer till hundskolan. Det anses att man bör klara av att resa dit på egen hand. Det blir en typ av test på hur företagsam man är. Det hade jag ingen aning om och nu står Gösta här, drygt hundra mil hemifrån utan tak över huvudet. Till slut ordnar det upp sig trots allt och vi får dela rum. Tanken på att Gösta hade fått tälta under en gran är i och för sig riktigt roande.

Framför oss låg en orörd vecka. Den skulle visa sig vara innehållsrik. Praktiska övningar varvades med teoretiska lektioner. Snabbt fick vi oss till livs alla negativa sidor med att ha hund. Vilket ansvar det innebär och att man alltid är låst.

- Det är som att vara småbarnsförälder hela livet!

Då intresset fortfarande fanns kvar mjuknade tonen hos hundkonsulent Lars Söderberg och vissa positiva saker smög sig in i strömmen av fakta och roande anekdoter.

- Det är en livskamrat ni kommer att få, berättar Hund-Lasse med intensitet och yviga rörelser om individen hund. Han trycker på att det inte är en liten människa utan ett djur. Att det är orättvist mot

hunden om man lägger mänskliga värderingar på vad den gör och kan. Det är frukten av en tillräckligt stor motivation från förarens sida som får hunden att göra det man vill. Det är oerhört viktigt att föraren är absolut konsekvent i alla situationer. Att vara konsekvent är inte samma sak som att vara elak mot sin kompis. Tvärtom är det så att hunden vill ha en bestämd ledare och fasta gränser. Den vill med säkerhet veta vad som är rätt och fel. Lyckas man har man en pålitlig kamrat som hjälper en i det tuffa livet utanför ytterdörren.

Teori i all ära men praktiska övningar är strået vassare. Lorna, en liten schäfertik, hälsade mig välkommen med en våt tunga. Hon låg utsträckt i sin box inne i hundstallarna. Det är svårt att inte smälta när man får en puff i bröstet och ett mjukt huvud inkilat i armhålan. Tyvärr fungerade inte samspelet lika bra ute på promenaderna längs södra Norrlands vägrenar. Att vi inte skulle kampera ihop till vardags stod helt klart för Lorna. Hon struntade blankt i mina kommandon. Visserligen var det bara känslan att gå efter en hund som var målet med denna stapplande början, men det hade varit roligt om hundskrället lytt någon gång! Samtidigt visade det tydligt min brist på erfarenhet av hundar. Nåja, sista promenaden på torsdagseftermiddagen gick lite bättre än veckans första irrfärd.

Avslutningsdagen skulle inte innehålla annat än väskpackning. Allihop lämnade hundskolan på förmiddagen, utom vi från Trelleborg. På kvällarna hade Gösta och jag pratat om den gångna dagens eskapader. Han förklarade lite djupare än konsulenterna olika reaktioner hos hunden. Han fick mig att själv tänka efter och grubbla vidare. Att begripa hur viktigt ett

aktivt och logiskt resonerande är för att förstå djurets görande. För att få fredagsförmiddagen att gå, frågade jag Söderberg, på Göstas inrådan så klart, om jag fick prova en labrador. Bara för att känna skillnaden. Det kunde vara kul att jämföra.

Ny hund och ny domptör men samma varma mottagande. En svart labbe kom sättande i full galopp när jag hojtade: - Caddy!

Jan-Olov Sjödin grymtade belåtet när hans hund lyd-
de mig. Jag satte på selen och vi gav oss ut på landsvägen. Det var en behaglig känsla att gå med en hund som anpassade farten så att jag hann med utan att småspringa. Dessutom gjorde hon som jag sade emellanåt! Känslan att en levande individ varsamt och säkert tar mig fram över stock och sten är enorm. Jag behöver inte peta med en käpp i tid och otid, rörelseschemat blir naturligare och jag rör mig aktivt med hela kroppen. Frihet lyser i eldskrift på himlen. Frihet ja, men under ansvar. Den vita käppen använder man och lägger ifrån sig. En hund ställer man inte in i garderoben efter en promenad i det hållande regnet. Den kräver kärlek och omvårdnad.

Solen börjar gå ner bakom grantopparna. Gösta och jag sitter på vårt rum och summerar veckan lite löst.

**Goffe och Lars
i favoritfåtöljen.**

Det är bara några minuter kvar tills taxin skall komma och hemresan påbörjas. Vi har packat färdigt och har Caddy mellan oss.

– Lars, har du plats i din väska så stoppar vi ner henne!

– Nej jäklar! Det var den väskan jag glömde packa ner innan vi skulle åka. Gösta har helt övertygat mig om att bli hundförare. Jag har fattat tycke för Caddy och skulle gärna följt Göstas råd och stoppat ner henne i väskan. Tyvärr låter det sig inte göras, men med buller

och bång kommer Lasse Söderberg och Jan-Olov Sjödin in. De berättar i raka termer att jag är välkommen tillbaka tre veckor senare. Om jag uppfyller vissa önskemål och om jag själv vill. Då behöver jag ingen väska till Caddy.

**Obina leder Lars
över bron.**

Orientering

Massor av fjärilar fladdrar runt i magen. För att dämpa min nervositet pratar jag hela tiden med Caddy medan jag selar på henne. Hundra gånger känner jag efter om allting sitter som det ska och lika många gånger känner jag efter om jag har nycklarna till min lägenhet i fickan. Slutligen tar jag ett djupt andetag, håller andan några sekunder och låter sedan mina spända lungor få sjunka ihop igen.

– Jaha Caddy, då går vi väl då!

På skakiga ben är jag på väg ut med Caddy för första gången alldeles själv. Jag bor helt perfekt intill ett stort grönområde, och Caddy vill gärna ut och kissa så det finns egentligen inga problem alls på utvägen! Snabbt placerar Caddy mig på den utsedda rastplatsen och i ett huj är hon fri. Långsamt promenerar jag fram och åter på gången. Den håller på att täckas av snö. Med mössan långt nerdragen i pannan är det ingen risk att eventuella kvällsflanörer ska se min veckade panna. Vecken beror på alla tankar som genomkorsar mitt arma huvud. Det är först nu jag börjar begripa vad jag gett mig in på. Det är först nu det går upp för mig att ingen finns till hands hela tiden för att berätta vad Caddy gör och var hon är. Det finns ingen som varnar mig eller påminner mig om saker och ting. Tryggheten flög tillbaka till Sollefteå några timmar tidigare på dan och nu är jag kolossalt ensam!

I två veckor har jag vandrat omkring på lätta fötter. Jag har känt mig tämligen bekymmerslös och hundskolans personal har varit underbar. De arrangerade en trivsamt vecka i Sollefteå och nu har en andra vecka förflutit i Trelleborg tillsammans med Caddys gammelmusse, Jan-Olov Sjödin. Han har hjälpt oss att utse en bra rastplats, vettiga vägar att promenera och gett tips som jag sparar för framtiden. Han har också konstaterat att jag är mycket väl orienterad i min hemstad. Han har kunnat se hur lyhörd Caddy varit för mina direktiv och lovat mig att det ser hur bra ut som helst! Trots detta känner jag mig lite knäsvag där jag går omkring och lyssnar på hur Caddy lufsar runt i buskagen.

Jag har helt klart för mig hur kartbilden över grönområdet som vi befinner oss på ser ut. Jag har käppat vägen och är totalt övertygad om att jag inte kan gå fel. Jag sträcker ut armen och känner det täta buskaget. När jag gått några steg slår käppen i en belysningsstolpe, precis som den ska! Allt är under kontroll och fjärlarna i magen börjar lugna ner sig. Den kyliga kvällsluften hjälper dessutom hjärnan att klarna och plötsligt känns det ganska bra igen.

Caddy har rört sig i min närhet hela tiden. När jag har ändrat riktning har hon också gjort det. Jag kallar på henne för att gå hem igen. Hon reagerar som hon ska och kommer direkt. När hon är ett par meter från mig, ser hon att jag håller en snöboll i handen. Leklusten får henne att hoppa efter den. Jag är beredd och puttar bort henne, men Caddy kommer igen i en ny attack. Vi busar en stund och när hon fått vinna sitt byte känner vi oss båda glada och lyckliga. Jag klappar om henne och kommenderar henne fot. Selen kom-

mer på och jag ger henne order om att gå hem.

Normalt tar det fem minuter att komma hem från rastplatsen. Först är det en raksträcka, som stiger lätt. När det sedan blir nerförbacke och det planar ut svänger gången till vänster. Vi passerar sedan två gånger och svänger höger in på den tredje. Därefter rundar vi husknuten och ytterdörren uppenbarar sig framför oss. Men, det är något som inte stämmer! Caddy går och går. Draget i selen vittnar om att hon vet vad hon vill, men det börjar gå upp för mig att det inte stämmer överens med vad jag hade tänkt mig. Plötsligt svänger hon 90 grader till höger och jag tror för några sekunder att hon trots allt är på väg in mot vår huslänga. Men, ack icke så! Hon svänger igen och jag känner att vi går över en träbro. En lätt desperation börjar sprida sig inombords. Var är jag? Vi kan ju rimligtvis inte ha hunnit så långt, men jag är totalt desorienterad. Jag har ingen som helst aning om åt vilket håll vi går. Eftersom jag inte kan rekonstruera hela händelseförloppet kan jag inte heller styra Caddy åt ena eller andra hållet. Plötsligt kommer vi i lä för vinden. Snöflingorna blir små, nästan obefintliga. Jag slår ut med käppen och konstaterar att vi är nära en byggnad, men det är inte här vi bor. Den lätta desperationen stegrar sig till ett riktigt inferno och jag känner skräcken gripa tag i mig. Med rädslan, gråten och ilskan som sällskap bockar jag mig ner och ryter i örat på Caddy:

– För helvete hundskrälle! Nu går vi hem!

Caddy tar några trevande steg. Sedan snor hon runt på en femöring och drar iväg med målmedvetna steg. Det bär av över en mjuk gräsmatta, ner för en kulle och upp igen genom en träddunge. Hon gör ett par

snabba svängar och passerar över en ny träbro och svänger vänster. Efter en lång högersväng gör hon en tvär vänstersväng och innan jag riktigt fattat något, står vi framför vår ytterdörr. Jag öppnar den och vi går upp för trappan till andra våningen. Till min stora lätt-nad passar nyckeln i lägenhetsdörren. Vi går in och jag sjunker ner på hallgolvet, totalt slut!

Mjuk melodios musik strömmar ur högtalarna och fyller mitt vardagsrum. Min mysiga soffa känns varm och trygg. Kaffet smakar underbart och smörgåsarna kunde inte varit godare. Caddy ligger under bordet och värmer mina fötter. Äntligen har jag allt under fullständig kontroll. Det börjar så smått gå upp för mig hur enkelt man tappar orienteringen om man brister bara en aning i uppmärksamhet. Det börjar också gå upp för mig att Caddy är en simpel hund och eländig ögontjä-nare! Så länge gammelhusse fanns i bakhaserna, visade hon inga tecken på att gå sina egna vägar. Nu, ensam med en lättlurad och oerfaren synskadad människa, tog hon omedelbart chansen att titta bortom den uppsatta gränsen. Hon läste direkt i min kroppshållning att jag inte var helt skärpt. Hon såg att jag var ur balans och drog iväg på fel håll. Hon märkte min osäkerhet och oförmåga att axla min ledarroll. Hon såg sin chans att bli ledare istället och tog den. Inte förrän jag ordentligt skärrad lyckades få rätt skärpa i rösten och med dominant stämma beordrat henne att gå hem, återfick jag min ställning som ledare i hennes ögon.

Riktigt vilken väg Caddy valde för att föra oss hem vet jag inte, trots att jag vet exakt hur hela området ser ut. Jag har mina aningar om att vi varit ute på Bäcka-skolan och vänt, men just för tillfället bryr jag mig inte.

Goffe gräver i snön.

Det är så skönt att bara sitta i min ombonade hörna, med Caddy snusande vid mina fötter. Jag inser emellertid att jag måste vara hundra procentigt koncentrerad varje gång jag går utanför min dörr! Nu tänker jag ta min lilla utflykt som en nyttig läxa och inte tro att Caddy är något annat än en hund. Hon kommer säkert att se till så att jag inte går på något, men orienteringen måste falla på min lott! Det kräver att jag är med hela tiden, att mina referenspunkter stämmer och att jag inte låter Caddy ta befälet. Aldrig mer ska hon få föra oss hem, placera eller leda oss någonstans.

Jag lutar mig framåt och kör fingrarna genom Caddys mjuka päls. Det är gott att ha en kompis, och vi kommer säkert att gå vilse tillsammans fler gånger. Så fort jag blir uppjagad och slutar tänka logiskt kommer det att gå åt skogen. Trots att jag egentligen hittar!

Träningsrundor

Jag är på väg norrut. I Trelleborg är det ingen orimlig färdriktning eftersom Sveriges sydligaste kommun ligger vackert utsträckt längs Östersjön. Den stora vattensamlingen hindrar effektivt större utsvävningar söderut, om man inte har löst båtbiljett och packat ner passet! Mina steg förde mig bort från det kalla dragiga kustbandet, som sätter sin karakteristiska prägel på vädret i Trelleborg.

Kontinentgatan leder rakt upp till en lite sned fyrvägskorsning. För den infödde trelleborgaren är den känd under epitetet bankahörnan. Nu för tiden finns bara en bank kvar i lokalerna runt korsningen, men namnet har levt vidare som en precis benämning på en speciell plats i Trelleborg.

Jag är relativt nybliven ledarhundsförare och vardagen är fylld av träning, träning och åter träning. Både för mig och min nyvunna kompis. Det är under ett sådant träningspass som jag hamnat på Kontinentgatan och med nosen vänd åt norr drar Caddy iväg i en rask promenadtakt. Jag märker en lätt tvekan i hennes rörelser, när vi har en korvkiosk strax intill oss. Men korvdoften lockar inte mig att stanna. Hastigt närmar vi oss bankahörnan och jag koncentrerar mig på en vänstersväng. Min mening är att svänga in på gågatan och kryssa mellan lite folk där. Det är ett mycket svårt och besvärligt hinder för en ledarhund. Telefonstolpar

och husväggar står stilla men hispiga människor på väg ut ur och in i affärer är en källa till oro. Man kan inte spåra något som helst logiskt mönster i rörelseschemat. När man minst anar det kan rörelsen helt avta och ett längtansfullt stirrande i skyltfönstren tar vid.

Jag lyssnar intensivt och när jag bedömer vår position som mycket nära korsningen, ger jag Caddy order att svänga vänster. Hon är lyhörd för ordern och rundar hörnan utan att nämnvärt sakta in på stegen. Jag känner vinddraget som uppstår när vi i innerspår går om en medmänniska. Avståndet mellan oss är minimalt, men tillräckligt. Efter ytterligare ett par kliv på gågatan ändrar Caddy kurs lite oväntat och väl snabbt. Jag försöker följa, men är lite sen så min högra armbåge stöter till något som störtar i backen med en smäll. Jag tvärstan-

Genom selen, från hundens nivå.